

חינוך לחיים

פרשת חיי שרה

אליעזר, עבד אברהם, שימש את אברהם אבינו באמונה ובמסירות במשך 70 שנה. עליו נאמר 'וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות' שהכוונה לאליעזר שנחשב ל-318. יש בזה מסירות נפש גדולה מצידו שהסכים כך לצאת למלחמה. וכך בברית בין הבתרים נא' 'ואני הולך עירי ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר' ודרשו דמשק – דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. ועם כל זאת, מאחר שהיה מזרעו של חם, אבי כנען היה נחשב אליעזר בגדר 'ארור' שהרי בת היתה לאליעזר וביקש להשיאה ליצחק, אמר לו אברהם 'אתה ארור ואני ברוך, ואין ארור מתדבק בברוך' עשרות שנות שימוש בנאמנות לא עזרו להוציאו מגדר ארור. אבל שהגיע לחרן אמר לו לבן 'בוא ברוך השם' – יצא מכלל ארור לברוך. ונשאלת השאלה הרי שירת בנאמנות 70 שנה ולא עזר, ומה עכשיו השתנה שנהפך לברוך? מה עשה מיוחד באותו יום?

התשובה היא שבאותה שעה ביטל אליעזר את רצונו לגמרי. וממי למד אליעזר לבטל רצונו כליל? מן הארץ למד זאת!! ונסביר, נאמר 'זבוא היום אל העין' אומר רש"י היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ מה הכוונה? ועוד נשאל שמטיל אברהם עליו את השליחות אמר 'זבוא ברוך' לזכור את השמים ולזכור את הארץ. לכאורה היה די שיאמר 'זבוא ברוך' ומדוע הזכיר את השמים והארץ?

בתהלים כת' 'עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי? מדוע לא נאמר נאמני רוח אלא נאמני ארץ? מסביר בעל ערוגות הבושם נא' 'זיקרא אלוקים ליבשה ארץ' למה נקרא שמה 'ארץ' שרצתה לעשות רצון קונה. ולכאורה הרי כל הנבראים עושים באימה ובריאה רצון קונם ומה מיוחד בארץ שזכתה להקרא ארץ כי עושה רצון קונה?

מובא שהקב"ה התייעץ עם כל הנבראים האם מסכימים להברא בצורתם, כאשר התייעץ עם השמים ודאי שהסכימו הרי זו מקום רוחני מרומם, קרוב לבורא עולם, אין רשעים שעוברים על רצון ה'. אולם כאשר בא הקב"ה אל הארץ והציע לה להיות גשמית וחומרית, זהו מקום שפל ונחות ביותר שקיים בכל הבריאה, היצר הרע שולט במלוא תוקפו, מסית ומדיח אנשים לעבור רצון קונם, אם כן, לא מן הנמנע שהיתה הארץ אומרת להקב"ה שאין היא חפצה להיברא כך בצורתה ולהיות מרוחקת כל כך מהקב"ה. אבל הארץ מיד הסכימה, בשמחה וברצון, כי כך רצון ה', כל רצונה היה לעשות את רצון ה' אפילו שהיא תהיה החלק השפל בכל הבריאה. ולכן נקרא שמה 'ארץ' שרצתה לעשות רצון קונה.

אליעזר למד מוסר מהארץ. במשך זמן קינן בליבו הרצון להשתדך עם רבו, זו היתה משאת חיו של אליעזר, והוא רומז את דבריו 'אלי לא תלך האישה אחרי' 'אלי' בכתוב חסר לרמז שקיווה שיגיע השידוך של 'יצחק' אל ביתו. אך אברהם אבינו דחה אותו באומרו 'בני ברוך ואתה ארור', ואין ארור מדבק בברוך. כל חלומותיו של אליעזר התנפצו בבת אחת, אכזבה ועוגמת נפש. אך אליעזר ביטל את רצונו מפני רצון אברהם ומילא את שליחותו בנאמנות רבה ובאופן מושלם!! ממי למד זאת אליעזר? מהארץ!! לעשות רצון קונה!!

זה בעצם ההסבר 'מכאן שקפצה לו הארץ' מתי שכ"כ רצה להדבק באברהם וסורב 'קפצה לו הארץ'. קפצה לפניו דרגתה הנשגבה של הארץ, וממנה למד שלכל אחד בעולם יש שליחות מיוחדת שעליו לקיים בשלמותה!! ועל כן בהגיעו לחרן נאמר לו 'בוא ברוך ה' שעי' ששירת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך.

ונעמיק יותר – מהו לשון ארור? ארור זה מלשון חסרון ונחיתות, חסרון שייך בדבר שהוא בר השוואה לאחר, מאחר שבעת ההשוואה עולה שהאחד חסר ונחות לעומת משנהו. כמו שאצל הנחש נאמר 'ארור אתה מכל הבהמה' משווים את הנחש לכל הבהמות, ומההשוואה עולה שיש בנחש חסרון לעומתם, ששאר בע"ח הולכים ברגליהם והנחש זוחל על גחונו. אבל בדבר שאינו בא השוואה לא שייך חסרון. כשנאמר לחם 'ארור כנען' הרי זה משום שחם היה אחד משלושת בני נח ולכן שייך להשוות ביניהם ולקבוע שלבן אחד יש חסרון לעומת הבן השני. אם האדם משווה את כוחותיו ויכולותיו לכוחות ויכולות של בני אדם אחרים, הוא כאילו רואה את עצמו כבהמה לעומת שאר בני אדם...

כאשר בא האדם להכרה ברורה, כי לכל אחד בעולם יש ייעוד ושליחות המיוחדים לו והשית' נותן לכל אחד כלים מיוחדים לשליחות המיוחדת לו. ברור לאותו אדם שאין לו הכלים שיש לחברו, כי חברו קיבל כלים משלו שבהם יוכל למלא את השליחות המיוחדת שלו. אין שום השתוות והתדמות ביניהם.

חלק מקללת הנחש הוא 'ארור אתה מכל הבהמה' הקב"ה הטביע בנחש רגש נחיתות כלפי כל הבהמות, ולעולם אין הנחש שמח בחלקו. ליבו יוצא מקנאה, כאשר הוא רואה את כל הבהמות מהלכות על ארבע ואילו הוא זוחל על גחונו. מעולם לא הגיע הנחש להכרה והשגה שיש לכל אחד שליחות מיוחדת ואין לו לבחוש בקדרת חברו.

אדם שכל ימיו משווה את עצמו ביחס לחבריו, והוא אכול קנאה כשהוא רואה שחברו מוצלח ומוכשר ממנו – הריהו גורם לעצמו ח' את קללת הנחש, שהרי הוא חש תחושת 'ארור אתה'

הלימוד הזה, שלמד אליעזר מהארץ, הוא לימוד חשוב ביותר לכל אחד ואחד מאיתנו

חיי האדם מלאים חלישות הדעת, שנאה וקנאה בין שכנים, יריבות גלויה וסמויה בין קרובים וידידים. ומהי הסיבה לכך? אדם מרגיש שהוא 'בהשתוות ובהתדמות' אל שכנו, קרובו או ידידו. הוא משווה את עצמו אליו, ואם הוא רואה שהשני יותר מוצלח ומוכשר מיד הוא נתקף קנאה וחלישות הדעת. התרופה לכך נמצאת בדברי אליעזר 'למד שקפצה לו הדרך' כל אדם ואדם צריך שתקפוץ לו הדרך.. שישכיל להבין, שעליו למלא את השליחות המיוחדת לו, בהתאם לכלים המיוחדים שניתנו לו. אין השוואות ואין 'ארורים'. על האדם לדעת שאין הקב"ה בא בטרפוניה עם בריותיו ואינו דורש מה שהאדם אינו יכול. כשיידע האדם מה רצון ה' ממנו, יחדל מלבחוש בקדרת אחרים ולקנא בהצלחתם, וכך יצא מכלל ארור לכלל ברוך.

הכל תלוי בנו – בידינו הדבר!!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(להאמין בעצמנו)

חינוך לחיים

פרשת חיי שרה

'שני חיי שרה' – כולן שווין לטובה.

דברי רש"י שכל שנותיה של שרה 'כולן שווין לטובה' צריכים ביאור, וכי כל ימי חייה ראתה שרה רק טוב? הלא היו ביניהם גם ימי צער ומכאוב?

ואכן בהתבוננות במהלך חייה של שרה אמנו, נראה שהיו בהם קשיים רבים. שהרי שרה היתה שותפה לאברהם אבינו ברבים מנסינותיו, וכמו שאמרו חז"ל על הפס' 'ויקח אברהם את שרי אשתו' – שמשך אותה בדברים מעולים, כיוון שאין רשות לאדם להוציא את אשתו ללכת לארץ אחרת בלי רצונה... הודיע לה דרכיהן של אותו דור כמה רעים. הרי שהנסיון של עקירה מהמקום היה קשה גם על שרה, עד שהוצרך אברהם לדבר עמה ולהפציר בה שתסכים ללכת עמו. גם הנסיון של הירידה למצרים מפני הרעב, כמו שכת' 'ויהי רעב בארץ' היה קשה לשרה כפי שהיה קשה לאברהם, וביותר שקושי מיוחד היה לה בכך שהייתה יפת מראה, והיתה צריכה ללכת עם אברהם למקום של רשעים, אל עולם מלא טומאה וזוהמה. וכן לקיחתה לבית פרעה, 'ותקח האישה בית פרעה' – 'שלא היתה מבקשת לילך והיו מפתין אותה' דהינו שחוותה צער גדול ונסיון קשה. וכך חוותה גם בבית אבימלך.

חשוכי בנים אינם חשובים חיים כנא' 'כל מי שאין לו בן כאילו הוא מת', כאילו הוא הרוס' גם מיתתה היתה מתוך צער שנא' כששב אברהם מהר המוריה, חרה אפו של סמאל, שראה שלא עלתה בידו תאות ליבו לבטל קרבנו של אברהם אבינו. מה עשה. הלך ואמר לשרה בלא שמעת מה נעשה... אמרה לו לאו. אמר לה לקח אברהם את יצחק בנו ושחטו והקריבו על גבי המזבח לעולה. התחילה שרה לבכות ומיללת... ופרחה נשמתה ומתה. הרי שכל חייה עד רגע מיתתה- היו בהם קשיים, צער וניסונות, ואם כן כיצד ניתן לומר שכל שנותיה היו שווין לטובה???

אם נתבונן במבט אמיתי נבין שאין כאן שאלה שהרי אין כל סתירה בין הקשיים והנסינות של שרה, ובין מה שכתב רש"י שחייה היו שווין לטובה. כי 'טובה' פירושה 'הצלחה' ואין טובה והצלחה גדולה כמו לעמוד בנסינות, שבזה מתעלים חייו של עובד ה', והרי הוא מתקדם אל עבר תכליתו, שהרי זו היא תכלית האדם בעולם הזה, להתקדם ולעלות כל ימי חייו במעלות רוחניות, ולזאת ניתן להגיע רק על ידי עמידה בנסינות. וכך כותב הזוהר 'ובזכות עמידתה בנסיון זה, זכתה שתפרט התורה את שנותיה, להורות שכל חייה התייחדו בעמידה בנסינות, בקיום מצוות ובמעשים טובים. ומכח זה הגיעה שרה אמנו לדרגה גבוהה של חיים רוחניים. וזו כוונת רש"י שכל שנותיה של שרה היו שוות לטובה.

לקח גדול זה במעלת עמידה בנסינות חייב ללוות אותנו בהכרה תמידית. מסופר שכשפגש ר' נתן צבי פינקל זצ"ל בעלי השפעה בארה"ב שאל אותם הר"י מה לדעתכם צריכים אנו להסיק ממה שקרה בישראל בשואה?? והאורחים השיבו, שעם ישראל צריך צבא חזק, ושיהיו לו תומכים בקרב הממשל בארה"ב ועוד דברים כיוצא בזה... כששמע רה"י את תשובתם, אמר להם שלדעתו יש ללמוד דבר אחד מהשואה!! והוא- שליסורים יש משמעות ותכלית. שהרי באותן שנות זעם, בהם סבלו יהודים רבים סבל בל יתואר, בגטאות ובמחנות, היו מי שקבלו את היסורים והרגישו שדבר זה הוא מיד ה', שמרו על צלם אלוקים שבהם, ודאגו לאחרים כפי שהתאפשר להם, ובהנהגתם זאת זכו ועלו לדרגות גבוהות, אשר לולא היסורים לא היו זוכים בהן לעולם, אמנם, מי שלא הבין את המצב כנסיון מאת ה' הפסיד את כל צורת האדם שבו.

נמציו למדים, שעמידה בנסינות היא 'הצלחה' ו'טובה' ובכל נסיון שבא על האדם הרי הוא נקרא למלאות שליחות מאת ה' ולעמוד בה בהצלחה, כשפירותיה הטובים של שליחות זו יתרמו לבנינו הרוחני המושלם. ונזכור שמיתת שרה שזה מאורע קשה עבור אברהם לא נחשב בין עשרה הנסינות שהיה לאברהם (ואילו קניית הקבר כן) כי נסיון אמיתי זה רק שהנסיון זה התנגדות האדם לטבע הרגיל שלו. שהנסיון הוא מבחן לדרך עבודת האדם את בוראו. אולם פטירת שרה עם כל הצער והכאב לא נקרא נסיון כי לא היה כל ניגוד לדרכו ולמידותיו כל ימי חייו. ולא הוצרך להפוך את טבעו ולשנות את הנהגתו כדי להתגבר על קושי זה. ללמדנו גם כיום לעמוד באמונה ובבטחון בה' להאמין בחוש שהוא מנהיג הבריאה והכל נעשה מאיתו יתברך לתכלית הטוב, ומכוחו של אברהם אבינו וזכותו העומדת לזרעו נוכל להתחזק ולהתאמץ באמונתנו ובטחוננו בהש"ת והא יסעינו להתגבר על כל הקשיים והנסינות לעמוד בהם, ולעשות את רצונו יתברך.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com